

Kultúra

Rejtélyek

Domján József kilencszázhatvanban munkáscsaládba született, munkáskolónián nőtt fel, maga is motorszerelő szakmunkás lett. Idáig a történet sematikusan szabályos. Az azonban látványos talány, hogyan lesz huszonhat éves korában ő az ötödik csatka remete, miután begyalogolta Olasz-, Német- és Franciaországot. Miként vették fel huszonhat évesen a főiskolára

A mű színes fametszet. Három diagonálisan sorakozó lenti henger és a bal felső sarokban súlyosodó negyedkorong erőterében kék tömb és testetlen színek önfeledt tűzijátéka. A szikrák – merthogy a cím megmagyaráz minden részletet – mint a keskeny szirmú bolyhos virágok, vörösből sárgába, sárgából fehér-rózsaszínbe tűnnek át. A hengerek – ezek volnának az öntőformák – színültig telve izzó vörössel, amellyel hevesen kontrasztál a felületükön úszó kénes sárga, meg azok a zöldes-kékes árnyalatok, amelyek a hengerpalástok volnának. Anaszov sehol, munkamódszerátadás sehol, a sík felé közelítő szinkompozíciót finoman élénkíti egy belógó daruhorog halványkék sziluettje.

Nem az Domján József életművében az egyetlen talány, hogy miként lett ebből ötvenötben Munkácsy-díj és ötvenhatban Kossuth-díj. Hogy miként túrték, sőt állították ki, sőt küldték ötvenben, ötvenkettőben Londonba, Luganóba az öntörvényű alkotásokat. Magyarázatra, felderítésre szorul egyelőre az életrajz is, az életmű is. Domján József kilencszázhatvanban munkáscsaládba született, munkáskolónián nőtt fel, maga is motorszerelőszakmunkás lett. Idáig a történet sematikusan szabályos. Az azonban látványos talány, hogyan lesz huszonhat éves korában ő az ötödik csatka remete, miután begyalogolta Olasz-, Német- és Franciaországot, miként, miért őrzi egy évig a búcsújárók szentkútját.

Kevésbé látványos, ám annál nagyobb rejtély, hogy miként vették fel huszonhat évesen a főiskolára, ám innentől a titkok szakmai-művészettörténetiek. A főiskola előtt, alatt, után nonfiguratív pasztelleket készít. Ezek a lazán 1930 és 1935 közé datált kompozíciók most láthatók a győri kiállításon és egyfelől könnyednek és kultúráltnak mutatkoznak, az előzmény nélküli magyar absztrakció ismeretében kiváltképpen, másrészt éppen az utóbbi tény miatt meghökkentők. Mi inspirálta Rudnay és Szőnyi növendékét, miként tolerálták egyáltalán ezt az errefelé akkori (is) kiátkozott művészetet? A létük mindenestre magyarázza azoknak a negyvenhetes kompozícióknak az érettségét, amelyekkel a festő egy éven át sikert arat Svédországban, ám e siker éppen hogy nem magyarázza a hazatérés utáni pályafordulatot.

Az emlékirat anekdotaegyszerűséggel intézi el, miként lett a nonfiguratív Domján negyvennyolcban figuratív fametsző. A magyarázat felett –véletlenül meghirdették fametszet-kiállítását, hát nekiállt metszeni – kénytelenek vagyunk elsiklani. Tehetjük ezt annál könnyebben lélekkel, mert az első fametszetek remekek. Azt hiszem, a munkaábrázoló, a munkásábrázoló Domján – negyvennyolcban már kezdték ezt az igényt megfogalmazni – végig önmagát adta. Traktorgyári, gépüzemi, darukezelői előélete azért fontos, mert Lánchíd-sorozata súlyos és szép. Az állványok magukon viselik a konstrukció logikáját és a metszőkés ritmusát, továbbá tartózkodóan rózsaszínűek a szürkés ég előtt, a fekete kontúrok keretében. Az épülő híd elemei élesek és egyszersmind lomhák, az egek fametszettől szokatlan módon lazúrosak, a láncok és kőkockák ritmusa méltóságteljes.

Alighanem – ez egyelőre spekuláció – az őszinte azonosulás óvta meg Domjánt a kor hazugságaitól, hamisságaitól és aljasságaitól. És valami ilyesféle működött a nagy történelmi ciklusainál is. Ezekből most csak a Budai Nagy Antal-sorozat néhány lapja látható, de ennyiből is kitetszik az az azonosuló ironia, plebejus anakronizmus és összekacsintó archaizálás, amely megkülönbözteti a ciklusokat az ötvenes évek (meg a harmincas évek) merev-meghatódó historizmusától.

Ez óvja és tartja végig életben az életmű folklórszakaszát. Domján ötvenhatban éppen Svájcban van és kinn marad, majd az Egyesült Államokban él haláláig. És úgy faragja, színezi, variálja és ékíti páváit, betyárjait és mesehőseit, hogy sem emigrációs görcs, sem pántlikás népiesség nem telepszik a lapokra. Ezeknek ugyanis csak egyik eleme a folklór, a lényege a szín, a felületek pazar változatossága, a fametszet fametszetszerűsége, és a formákkal való szuverén bánásmód.

A képzőművészet. „Életművének értékelése és feldolgozása folyamatban van” –mondja a kiállítási bevezető. Úgy legyen.

Hídtraverzek. 1948. Magyar Nemzeti Galéria

[Rózsa Gyula Kultúra](#)

2010.08.11 11:35

- [Facebook](#)
- [Twitter](#)
- [Hírmátrix](#)
- [Előfizetés](#)

- [Belföld](#)
 - [Magyarország](#)
 - [Oroszország](#)
 - [Elnök](#)
 - [Vlagyimir Putyin](#)

- [Külföld](#)
 - [Iszlám](#)
 - [Irak](#)
 - [Háború](#)
 - [Iszlám Állam](#)

- [Kultúra](#)
 - [Színház](#)
 - [Interjú](#)
 - [Magyarország](#)
 - [Kiállítás](#)

- [Vélemény](#)
 - [Álláspont](#)
 - [Kétfejű veréb](#)
 - [Fórum](#)
 - [Szerda](#)

- [Sport](#)
 - [Vízilabda](#)
 - [Asztalitenisz](#)
 - [Magyarország](#)
 - [Történelem](#)

- [Tud/Tech](#)
 - [Közösségi média](#)
 - [Halál](#)
 - [Facebook](#)
 - [Egészség](#)

- [Mozaik](#)

- [Közlekedés](#)
- [Menetrend](#)
- [Vasút](#)
- [Meteorológia](#)

- **[Gazdaság](#)**
 - [Kötelező biztosítás](#)
 - [Biztosítás](#)
 - [Gépjármű](#)
 - [Kenyér](#)

- **[NolBlog](#)**
 - [Film](#)
 - [Nolblog](#)
 - [Animáció](#)
 - [Japán](#)

- **[NoITV](#)**
 - [Noltv](#)
 - [Tüntetés](#)
 - [Budapest](#)
 - [Orbán-kormány](#)

Legfrissebb tartalmak a nol-on

- [10:43 Simicskának csak egy szavába került a műsor](#)
- [10:20 Új MNB-hitelprogram indul](#)
- [10:15 Mesterlövészrel hatástalanítatják a berobbant gázpalackot](#)
- [10:07 Varga nem siettetné a magyar eurót](#)
- [09:39 Putyin megadásra szólította fel az ukránokat Debalcevénél](#)

Legnépszerűbb cikkeink

- [Orbán most olyat kapott, hogy csak a földön ébred](#)
- [Sokan kezhetnek keményen izzadni Simicska miatt](#)
- [Egymilliárdot ért Simicska egynapos forradalma](#)
- [Meztelen tüntetők, káosz és vecsernye - Putyin-látogatás percről percre](#)
- [Orbánt megviselték Simicska nyilatkozatai](#)

- [Impresszum](#)
- [Médiaajánlat](#)
- [Levél nekünk](#)
- [Hírlevél](#)

A NOL kiadója a Népszabadság Zrt. © Minden jog fenntartva

Portfóliónk minőségi tartalmat jelent minden olvasó számára. Több, mint 700 munkatárssal készítjük kiemelkedő színvonalú

termékeinket és biztosítjuk szolgáltatásainkat. Egyedülálló elérést, országos lefedettséget és változatos megjelenési lehetőséget

biztosít portfóliónk. Folyamatosan keressük az új irányokat és fejlődési lehetőségeket. Ez jövőnk záloga.

- **Astronet**
 - Horoszkópok
 - Asztrológia
 - Ezotéria
 - Test és lélek
 - Tények és talányok
- **Auto-Motor**
 - Autós hírek
 - Újdonságok
 - Autó tesztek
 - Használt autó
 - Tuning
- **Lakáskultúra**
 - Magazin
 - Életstílus
 - Lakóterek
 - Tanácsadó
 - Shopping
- **MaiNap**
 - Hírek
 - Sport
 - Sztárok
 - Megyei hírek
- **Mindmegette**
 - Receptek
 - Olvasnivalók
 - Desszertek
 - Diéták
 - Baba-mama
- **Nemzeti Sport**
 - Magyar foci
 - Külföldi foci
 - Csapatsportok
 - Formula-1
 - Sportszelep
- **Neon**

- [Celeb](#)
- [Trend](#)
- [Fesztivál](#)
- [Neon Celeb](#)
- [Lőjetelek le](#)

- **[NOL.hu](#)**

- [Belföld](#)
- [Külföld](#)
- [Gazdaság](#)
- [Sport](#)
- [Tudomány](#)

- **Regionális hírek**

- [Komárom-Esztergom](#)
- [Jász-Nagykun-Szolnok](#)
- [Baranya](#)
- [Bács-Kiskun](#)
- [Békés](#)

-

- [Heves](#)
- [Somogy](#)
- [Tolna](#)
- [Nógrád](#)

- **[Világgazdaság](#)**

- [Vállalatok](#)
- [KKV](#)
- [Gazdaság](#)
- [Pénzügy](#)
- [Tőzsde](#)

- **Szolgáltatások**

- [Újság előfizetés](#)
- [Jegyvásárlás](#)
- [TV műsor](#)
- [Program ajánló](#)